

การดำเนินการตามกฎหมายที่นำรัฐ ๓ มิติ

มิติที่ ๑ มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับการจัดเก็บอากร ให้ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกมีหน้าที่เสียอากรเมื่อได้ยื่นใบขนสินค้าต่อพนักงานศุลกากร และพนักงานศุลกากรได้รับและออกเลขที่ใบขนสินค้าแล้วเมื่อพนักงานศุลกากรพบว่า ผู้มีหน้าที่เสียอากรไม่เสียอากรหรือเสียอากรไม่ครบถ้วน พนักงานศุลกากรมีอำนาจประเมินอากร ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร เมื่อประเมินอากรแล้ว พนักงานศุลกากรจะต้องส่งแบบแจ้งการประเมินอากรให้แก่ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออก ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันที่ประเมินอากรเสร็จ ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกต้อง เสียอากรให้ครบถ้วนภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแบบแจ้งการประเมินอากร ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกมีสิทธิอุทธรณ์การประเมินอากร ต่อคณะกรรมการพิจารณา อุทธรณ์ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแบบแจ้งการประเมินอากร การอุทธรณ์การประเมินอากรไม่เป็นเหตุทุเลาการเสียอากรตามที่ พนักงานศุลกากรประเมินไว้ เว้นแต่ผู้อุทธรณ์ได้รับอนุญาตจากอธิบดีให้รอคำวินิจฉัยอุทธรณ์หรือคำพิพากษาถึงที่สุด เนื่องจากการประเมินอากรเป็นการใช้อำนาจของพนักงานศุลกากร โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ เพื่อก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ในการบังคับกับผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกที่มีหน้าที่เสียอากรด้วยการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวโดยการออกคำสั่งเรียกให้ ชำระค่าอากรอันเป็นการกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน การประเมินอากรจึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ใช้เงิน ดังนั้น หากครบกำหนด สามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแบบแจ้งการประเมินอากรผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกไม่ชำระอากรให้ครบถ้วน ถือเป็นหนี้อากรค้างชำระซึ่งอธิบดีกรมศุลกากร มีอำนาจบังคับให้ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกชำระอากรที่ค้างได้ตามที่กฎหมายกำหนดโดยไม่ต้องนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาล

คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ใช้เงิน คือ คำสั่งทางปกครอง ที่กำหนดให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองชำระเงิน เช่น ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง เยียปรับ ค่าปรับทางปกครอง ค่าบริการต่าง ๆ เงินสมทบ หรือเงินอื่นใด ที่กฎหมายกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ต้องชำระ หรือเจ้าหน้าที่มี อำนาจตามกฎหมายที่จะสั่งให้ประชาชนชำระ การบังคับการให้เป็นไป ตามเจตนารมณ์หรือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง ที่มีลักษณะเป็นการกำหนดให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองชำระเงินต่าง ๆ หรือที่เรียกกันในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่า “หนี้เงิน” เมื่อถึง กำหนดการชำระเงินดังกล่าวแล้ว หากผู้รับคำสั่งฝ่าฝืนไม่ยอมปฏิบัติตาม คำสั่ง กล่าวคือ เพิกเฉยไม่ชำระเงินต่าง ๆ ดังกล่าวหรือชำระเงิน ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ก็ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองใช้ มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครอง โดยวิธีการยึดหรืออายัดของผู้ยื่นออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ ตามคำสั่งนั้นโดยไม่จำเป็นต้องให้ศาลออกคำสั่ง ซึ่งการใช้อำนาจบังคับ ทางปกครองลักษณะนี้จะเรียกว่า “มาตรการบังคับทางปกครอง” ทั้งนี้ มาตรการบังคับทางปกครอง อาจบัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร เช่น ประมวลรัษฎากร กฎหมายภาษีบำรุงท้องที่ กฎหมายภาษีสรรพสามิต กฎหมายศุลกากร เป็นต้น หรือกรณีกฎหมายเฉพาะมิได้กำหนดมาตรการ บังคับทางปกครองไว้หรือมาตรการบังคับนั้นมิได้มีลักษณะที่จะเกิดผล น้อยกว่ามาตรการบังคับตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

หน่วยงานทางปกครองก็อาจดำเนินการใช้มาตรการบังคับทาง ปกครองโดยปฏิบัติตาม หมวด ๒ ส่วนที่ ๘ แห่งพระราชบัญญัติวิธี ปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ อย่างไรก็ตาม แม้พระราชบัญญัติ ศาลการ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้อธิบดีศาลการมีอำนาจใช้ มาตรการบังคับกับผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกชำระอากรที่ค้างได้ ซึ่งถือว่าเป็นกรณีที่มีกฎหมายกำหนดมาตรการบังคับทางปกครอง ไว้ในกฎหมายเฉพาะแล้วก็ตาม แต่หากกฎหมายเฉพาะไม่มี หลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติ ราชการต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง ย่อมจะต้องใช้หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาปฏิบัติซึ่งการใช้ มาตรการบังคับทางปกครองมีหลักการที่สำคัญ อันได้แก่

๑. มาตรการบังคับทางปกครองต้องใช้เท่าที่จำเป็น

การบังคับทางปกครองจำต้องกระทำเพียงเพื่อให้บรรลุผล ของคำสั่งทางปกครองโดยให้มีผลกระทบกระท่อนต่อบุคคลผู้อยู่ใน บังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด กล่าวคือ จะใช้มาตรการ บังคับทางปกครองกับทรัพย์สินของผู้ค้างชำระอากร ได้ไม่เกินกว่า หนี้อากรที่ค้างชำระ และจะต้องเลือกบังคับเอากับทรัพย์สินที่ทำให้ ผู้ค้างชำระอากรเดือดร้อนน้อยที่สุด

๒. ก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครองต้องมีการเตือน

ก่อนเสมอ

การใช้มาตรการบังคับทางปกครองย่อมกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของผู้รับคำสั่งทางปกครอง กฎหมายจึงกำหนดให้ต้องมีการเตือนให้ผู้นั้นชำระอากรภายในระยะเวลาที่กำหนดเสียก่อน จึงจะใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินได้

๓. มาตรการบังคับทางปกครอง

การใช้มาตรการบังคับทางปกครองต้องมีความแน่นอนชัดเจน เพื่อให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองได้ทราบว่าตนอาจถูกกระทบกระเทือนอย่างใดบ้าง และต้องมีการระบุมมาตรการบังคับทางปกครองไว้ อย่างชัดเจนในคำเตือน

การบังคับค่าอากรค้างชำระ

ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐ มีมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้กรมศุลกากรได้รับชำระหนี้ค่าอากรรวมทั้ง เบี้ยปรับและเงินเพิ่มค้างชำระตามแบบแจ้งการประเมินอากร โดยต้องดำเนินการกักของและขายทอดตลาดตามมาตรา ๒๓ เสียก่อน หากไม่ได้รับค่าอากรหรือได้รับแล้วแต่ไม่ครบถ้วนจึงจะสามารถดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดตามมาตรา ๒๔ ได้ ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

การกักของและขายทอดตลาดตามมาตรา ๒๓

๑. มีการออกแบบแจ้งการประเมินอากร ผู้นำของเข้า หรือผู้ส่งของออกที่ค้างชำระค่าอากร จะต้องเสียอากรให้ครบถ้วน ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแบบแจ้งการประเมินอากร

๒. ออกหนังสือเตือนให้ชำระค่าอากร ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกไม่เสียอากรให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ตามแบบแจ้งการประเมินอากร เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะมีหนังสือเตือนให้นำเงินมาชำระค่าอากรพร้อมทั้งเบี้ยปรับและเงินเพิ่มที่ค้างชำระ ภายในระยะเวลาที่กำหนด และแจ้งให้ทราบว่าอธิบดีกรมศุลกากร มีอำนาจกักของและนำของนั้นออกขายทอดตลาดตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐

๓. กักของ ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกไม่ชำระค่าอากรให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหนังสือเตือน อธิบดีมีอำนาจกักของของผู้ที่กำลังผ่านพิธีการศุลกากร หรืออยู่ในความกำกับตรวจตราของศุลกากรจนกว่าจะได้รับชำระค่าอากรที่ค้างจนครบถ้วน เว้นแต่ ผู้นั้นได้อุทธรณ์การประเมินอากรและได้รับอนุญาตให้ทุเลาการเสียอากรตามแบบแจ้งการประเมินอากร

๔. ขายทอดตลาด หากไม่เสียค่าอากรภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่กักของ อธิบดีมีอำนาจสั่งให้นำของที่กักไว้ในวันออกขายทอดตลาดได้ เพื่อนำเงินที่ได้มาหักใช้ตามลำดับ ดังนี้

- ๑) ค่าอากรที่ค้างชำระ
- ๒) ค่าอากรสำหรับของที่ขายทอดตลาด
- ๓) ค่าเก็บรักษา ค่าขนย้าย และค่าภาระติดพันอย่างอื่นสำหรับของที่กักอันค้างชำระแก่กรมศุลกากร
- ๔) ค่าภาษีอากรตามกฎหมายอื่น

๕) ค่าภาระติดพันต่าง ๆ ที่ต้องชำระแก่ผู้เก็บรักษา และผู้ขนส่งที่นำของที่ขายทอดตลาดนั้นเข้ามา

๖) คินเจ้าของ เมื่อเจ้าของของมาเรียกเงินที่เหลือคินภายใน ๖ เดือนนับแต่วันขายทอดตลาด หากไม่มาเรียกคินภายในกำหนด ให้เงินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

การยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดตามมาตรา ๒๔

๑. ออกหนังสือเตือนให้ชำระค่าอากร เมื่อดำเนินการกักของและขายทอดตลาดแล้วกรมศุลกากรไม่ได้รับค่าอากรหรือยังได้รับชำระค่าอากรไม่ครบถ้วน ก่อนจะดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินอื่นของผู้ค้างชำระอากรตามมาตรา ๒๔ กรมศุลกากรจะมีหนังสือเตือนให้ผู้ค้างชำระอากรนำเงินมาชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดและแจ้งให้ทราบว่าอธิบดีมีอำนาจยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อนำเงินมาชำระค่าอากรที่ค้างชำระตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐

๒. ตรวจสอบและสืบหาทรัพย์สิน พนักงานศุลกากร จะดำเนินการตรวจสอบและสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระอากรทั่วราชอาณาจักร

๓. ยึดหรืออายัดและขายทอดตลาด เมื่อสืบพบทรัพย์สินของผู้ค้างชำระอากร กรมศุลกากรจะดำเนินการแต่งตั้งเจ้าพนักงานศุลกากรดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาด โดยเจ้าพนักงานศุลกากรจะนำวิธีการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระอากรตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ส่วนวิธีการอายัดทรัพย์สินนั้นจะดำเนินการตามระเบียบกรมศุลกากรว่าด้วยการอายัดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระอากร พ.ศ. ๒๕๖๐

๔. เงินที่ได้จากการขายทอดตลาด ให้หักใช้ตามลำดับดังนี้

- ๑) ค่าธรรมเนียม
- ๒) ค่าใช้จ่ายในการยึด อายัด และ ขายทอดตลาด
- ๓) ค่าอากรที่ไม่ได้เสียหรือเสียไม่ครบถ้วน
- ๔) ถ้ามีเงินเหลือให้คืนแก่เจ้าของ

ผู้ค้างชำระอากรหรือบุคคลภายนอกที่ได้รับคำสั่งเกี่ยวกับการใช้มาตรการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐ สามารถอุทธรณ์หรือคัดค้านคำสั่งโดยทำเป็นหนังสือยื่นต่ออธิบดีภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

นอกเหนือจากการใช้มาตรการบังคับทางปกครองที่กล่าวมาแล้ว กรมศุลกากรยังมีอำนาจตามกฎหมายอีกทางหนึ่งที่ดีและเหมาะสมคือ **การใช้สิทธิเรียกร้องหนี้ภาษีอากรต่อศาลภาษีอากรกลาง** แม้ว่า พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐ จะมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจกรมศุลกากรในการบังคับค่าอากรค้างชำระได้เอง โดยการกักของและขายทอดตลาดตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐ และบังคับค่าอากรค้างชำระโดยการยึดหรืออายัด

และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องรับผิดชอบอากร ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยไม่ต้องให้ศาลมีคำสั่งแต่อย่างใดก็ตาม กรมศุลกากรยังสามารถที่จะใช้สิทธิเรียกร้องหนี้ค่าภาษีอากรโดยการฟ้องร้องต่อศาลภาษีอากรกลาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานรัฐที่เป็นเจ้าของหนี้ภาษีอากรทั้ง ๓ กรม คือ กรมศุลกากร กรมสรรพากร และกรมสรรพสามิต

เมื่อศาลมีคำพิพากษา ทำให้มีระยะเวลาในการบังคับคดี ๑๐ ปี นับแต่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลในการสืบหาทรัพย์สินและบังคับเอาลูกหนี้ตามคำพิพากษา อีกทั้ง การที่ศาลมีคำพิพากษาหากหน่วยงานซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ได้สืบหาพบทรัพย์สิน จะทำการบังคับคดีสามารถเพิ่มช่องทางผ่านทางเจ้าพนักงานบังคับคดีได้อีกด้วย ซึ่งเป็นการลดข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งยังได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานอัยการฝ่ายบังคับคดีในการสืบหาทรัพย์สินจากหนี้ตามคำพิพากษาให้กับกรมศุลกากรในฐานะเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ได้อย่างละเอียดรอบคอบมากขึ้น อันเป็นผลดีต่อหน่วยงานราชการในการบริหารจัดการเก็บค่าภาษีอากร

ข้อสังเกตที่ ๑

ระยะเวลาการบังคับคดีทางแพ่ง และระยะเวลาในการใช้มาตรการบังคับค่าอากรค้างชำระ (มาตรการบังคับทางปกครอง)

- ระยะเวลาในการบังคับคดีแพ่งเป็นไปตามมาตรา ๒๗๔ แห่งประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติว่า ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ชำระหนี้ (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ได้รับชำระหนี้ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีโดยวิธียึดทรัพย์สิน आयัดสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นตามบทบัญญัติแห่งภาคนี้ภายในสิบปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องใดไว้ หรือได้ดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีอื่นไว้บางส่วนแล้ว ภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จได้

- ระยะเวลาในการใช้มาตรการบังคับค่าอากรค้างชำระตามมาตรา ๖๓/๘ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติว่า หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินต้องดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด

คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ไม่มีการอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองภายในระยะเวลาอุทธรณ์
- (๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ และไม่มีการฟ้องคดี ต่อศาลภายในระยะเวลาการฟ้องคดี
- (๓) ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษายกฟ้อง หรือเพิกถอนคำสั่งบางส่วน และคดีถึงที่สุดแล้ว หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินครบถ้วน

และล่วงพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพิ่มเติม อีกมิได้

ดังนั้น ในการบังคับค่าอากรค้างชำระ มีระยะเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องรับผิดชอบอากรได้รับแบบแจ้งการประเมินฯ และไม่ได้มีการอุทธรณ์โต้แย้งการประเมินฯ

ข้อสังเกตที่ ๒

อาจมีกรณีที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติของหน่วยงานที่ตรวจปล่อยสินค้าในกรณีออกแบบแจ้งการประเมินอากรแล้ว ระยะเวลาจะเดินไปเรื่อย ๆ จนใกล้จะครบ ๑๐ ปี การดำเนินการตามมาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐ อาจไม่สามารถดำเนินการได้ทัน ตามมาตรา ๖๓/๘ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ จึงมีความจำเป็นต้องส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีแพ่งต่อศาลภาษีอากรกลางซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการมากกว่า

มิตินี้ ๒ การบังคับคดีแพ่ง

๑. กระบวนการบังคับคดีแพ่ง

คดีภาษีอากรที่กรมศุลกากรชนะคดี และลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยินยอมชำระหนี้ ตามคำพิพากษา เมื่อส่วนคดีแพ่งและคดีปกครองหรือส่วนคดี กองกฎหมาย รวบรวมเอกสารหลักฐานคำพิพากษาของศาลโดยดำเนินการขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเรียบร้อยแล้ว และส่งเรื่องให้ ส่วนบังคับคดี กองกฎหมาย ดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษา โดยมีเอกสารประกอบซึ่งรับรองความถูกต้องโดยเจ้าหน้าที่ของศาลยุติธรรมดังนี้

- ๑) สำเนาคำฟ้อง รวมถึงเอกสารประกอบในคดี
- ๒) สำเนาคำพิพากษาศาลชั้นต้น
- ๓) สำเนาคำพิพากษาศาลสูง (ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา) (ถ้ามี)
- ๔) สำเนาบัญชีค่าฤชาธรรมเนียม
- ๕) สำเนาคำบังคับ หมายบังคับ
- ๖) หนังสือรับรองคดีถึงที่สุด
- ๗) หลักฐานอื่น ๆ ที่สำคัญ อาทิเช่น หลักฐานการชำระเงิน

(กรณีลูกหนี้ตาม คำพิพากษาวางเงินต่อศาลหรือชำระเงินต่อกรมศุลกากรแล้วบางส่วน) ฯลฯ

มิติที่ ๓ คดีล้มละลาย

ส่วนบังคับคดี ตรวจสอบหนังสือส่งและเอกสารประกอบแล้วพบว่า เอกสารที่ส่งมาไม่ถูกต้องครบถ้วน ให้แจ้งเรื่องขอเอกสารเกี่ยวกับการบังคับคดีเพิ่มเติมจากส่วนคดีแพ่งและคดีปกครองหรือส่วนคดีเจ้าของเรื่อง และหากตรวจสอบเอกสารประกอบครบถ้วนแล้วให้ดำเนินการตั้งเรื่องเป็นแฟ้มบังคับคดี โดยเรียงตามเลขระบบงานธุรการของฝ่ายบังคับคดีที่ ๑ ส่วนบังคับคดี กองกฎหมาย และมอบหมายให้คดีดังกล่าวให้นิติกรหรือพนักงานตุลาการผู้รับผิดชอบคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีต่อไป ทั้งนี้ ให้นิติกรหรือพนักงานตุลาการผู้รับผิดชอบคดีปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำหนังสือประสานงานกับสำนักงานการบังคับคดีสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อแจ้งความประสงค์ให้สำนักงานการบังคับคดี สำนักงานอัยการสูงสุด ดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีลูกหนี้ตามคำพิพากษา อาทิ การสืบทรัพย์ การขอคำปรึกษาเกี่ยวกับคดี เป็นต้น

(๒) มีหนังสือยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

(๓) มีหนังสือถึงกรมที่ดินหรือสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขาที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเพื่อขอทราบการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง

(๔) มีหนังสือสอบถามธนาคารต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการตรวจสอบบัญชีเงินฝากของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

(๕) มีหนังสือถึงกรมการขนส่งทางบก เพื่อขอทราบสิทธิครอบครองในรถยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

(๖) ออกไปสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษตามสมควร

๑.๒ อายุความบังคับคดีแพ่ง

ให้ดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลอ่านพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๔)

คดีตามคำพิพากษา

คดีแพ่งเป็นเรื่องระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ที่ทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้อันเป็นสิทธิเฉพาะตัวของเจ้าหนี้ จึงเป็นประโยชน์เฉพาะบุคคล เมื่อกรมตุลาการได้เป็นโจทก์ฟ้องลูกหนี้ให้ชำระหนี้และศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลูกหนี้เป็นจำเลย แต่จำเลยไม่ได้ชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นไป เมื่อศาลได้มีหมายบังคับคดี กรมตุลาการจึงได้สืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ และขณะเดียวกันก็ได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานอัยการในการช่วยสืบหาทรัพย์สิน เพื่อดำเนินการตั้งเรื่องบังคับคดีกับเจ้าพนักงานบังคับคดี และนำเงินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป การฟ้องคดีแพ่งจึงเป็นวิธีที่กรมตุลาการเจ้าหนี้ หากบังคับคดีตามคำพิพากษาได้จะทำให้กรมตุลาการเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนโดยไม่ต้องแบ่งเงินที่ได้ให้กับเจ้าหนี้รายอื่น ๆ เหมือนในคดีล้มละลาย

๑. ในคดีล้มละลาย กฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการจะชำระสะสางกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ นำออกขายทอดตลาดหรือจำหน่ายและนำเงินที่ได้มาแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายเป็นอำนาจของเจ้าหนี้ที่จะฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย หากลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ถ้าลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดา ต้องเป็นหนี้เจ้าหนี้ไม่น้อยกว่า ๑ ล้านบาท หรือลูกหนี้เป็นนิติบุคคล ต้องเป็นหนี้เจ้าหนี้ไม่น้อยกว่า ๒ ล้านบาท และหนี้สินต้องเป็นหนี้ที่สามารถกำหนดจำนวนหนี้ได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้สินจะถึงกำหนดชำระแล้วหรือไม่ก็ตาม ตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓

๒. กฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพียงผู้เดียวอย่างเต็มที่ในการเข้ามามีการจัดการกิจการทรัพย์สินรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย ตามมาตรา ๒๒

๓. คดีล้มละลายกำหนดให้ลูกหนี้หมดอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของตนเองอย่างสิ้นเชิง ตามมาตรา ๒๔

๔. เจ้าหนี้ทั้งหลายต้องยื่นขอรับชำระหนี้ภายในกำหนด ๒ เดือน นับแต่โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ตามมาตรา ๙๑ ทั้งนี้ เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้โดยเสมอภาคกันตามสัดส่วนแห่งหนี้โดยเป็นไปตามมาตรา ๑๓๐

หมายเหตุ

๑. ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติตุลาการ พ.ศ. ๒๕๖๐ จะทำให้คดีค้างชำระมีปริมาณมาก ผู้ประกอบการ ลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออก หากฟ้องล้มละลายเลยทันทีจะทำให้ลูกหนี้หมดอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของตนอย่างสิ้นเชิง อาจจะทำให้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจได้ และการฟ้องล้มละลายส่งผลให้เจ้าหนี้ทั้งหลายสามารถขอรับชำระหนี้ได้ เพราะในคดีล้มละลายเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้โดยเสมอภาคกันตามสัดส่วนแห่งหนี้โดยเป็นไปตามมาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓

๒. หากฟ้องคดีแพ่งให้ลูกหนี้ได้รับชำระหนี้ ผู้ประกอบการหรือลูกหนี้ ก็ยังสามารถดำเนินกิจการของตนต่อไปได้ และการบังคับคดีสามารถบังคับคดีได้ ๑๐ ปี โอกาสที่จะได้รับชำระหนี้มีมากขึ้นประกอบกับได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานการบังคับคดี สำนักงานอัยการสูงสุด ในการสืบหาทรัพย์สิน และถ้าสืบทรัพย์สินจนถึงที่สุดแล้วหากคดีเข้าเกณฑ์ฟ้องล้มละลาย ก็ยังสามารถฟ้องล้มละลายภายในระยะเวลาต่อไปได้ จึงเกิดผลประโยชน์ต่อหน่วยงานรัฐ

๓. การใช้มาตรการทางปกครองตามมาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติตุลาการ พ.ศ. ๒๕๖๐ เปรียบเสมือนเป็นแขนซ้าย ส่วนการดำเนินคดีแพ่งเพื่อให้ได้คำพิพากษามายบังคับคดีเปรียบเสมือนเป็นแขนขวา ซึ่งกฎหมายให้อำนาจหน่วยงานรัฐเพื่อดำเนินการบังคับคดีผู้ค้างชำระอากรหรือผู้ต้องรับผิดชอบค่าภาษีอากรแล้วแต่กรณี ถือว่ามีความสำคัญทั้งคู่ หากขาดแขนใดแขนหนึ่งจะทำให้หน่วยงานรัฐเสียประโยชน์อย่างมหาศาล

นายศรีญญา ไชยกันยา
ผู้อำนวยการส่วนบังคับคดี
กองกฎหมาย